

Research Paper

Presenting a Structural Model of Academic Progress Based on Academic Buoyancy, Enthusiasm for School, Belongingness (Connectedness) at School with the Mediation of Academic Self-Concept in Students

Meysareh Keramati¹, Azam Zare Mirkabad^{2*}

- 1. PhD in Educational Psychology, Garmsar Branch, Islamic Azad University, Garmsar, Iran.
- 2. PhD in Educational Psychology, Faculty of Literature, Humanities and Social Sciences, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

DOI: [10.22034/jmpr.2024.59814.5994](https://doi.org/10.22034/jmpr.2024.59814.5994)

URL: https://psychologyj.tabrizu.ac.ir/article_18200.html

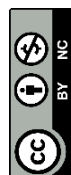
ARTICLE INFO

ABSTRACT

Keywords:
Belongingness (Connectedness) at School, Enthusiasm for School, Academic Progress, Academic Self-Concept, Academic Buoyancy

Received: 2024/01/02
Accepted: 2024/02/26
Available: 2024/09/28

Academic Buoyancy, feeling of belonging to school and academic self-concept are important factors in the field of education that can affect the academic progress of students in various ways. The purpose of predicting academic progress was based on academic vitality, enthusiasm for School, sense of belonging to school with the mediation of academic self-concept in students. The research method was correlation and structural equation model. The statistical population of the research was female students of the second year of elementary school in Tehran in the Academic year of 1401-1402. The research sample was 308 students who were selected by multi-stage cluster sampling method. Students completed the questionnaires of Dehghanizadeh and Chari's academic vitality (2013), sense of belonging to the school of Barry, Betty and Watt (2004), enthusiasm for the school of Wang, Wilt and Eccles (2011) and academic self-concept Of Yesen Chen (2004); And the academic progress was determined based on the average of the Previous semester of the students. Data analysis was done in the form of path analysis with AMOS software. The results showed that the relationship between feeling of belonging to the school and academic self-concept and academic achievement was not significant. The total path Coefficient between academic vitality and academic achievement and the total path coefficient Between enthusiasm for school and academic achievement were significant.

* Corresponding Author: Azam Zare Mirkabad
E-mail: az.zareh@yahoo.com

ارائه مدل ساختاری پیشرفت تحصیلی بر اساس سرزندگی تحصیلی، اشتیاق به مدرسه، احساس تعلق به مدرسه با میانجی‌گری خودپنداره تحصیلی در دانش‌آموزان

میسره کرامتی^۱، اعظم زارع میرک آباد^{۲*}

۱. دکتری روانشناسی تربیتی، واحد گرمسار، دانشگاه آزاد اسلامی، گرمسار، ایران.

۲. دکتری روانشناسی تربیتی، دانشکده ادبیات، علوم انسانی و اجتماعی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

DOI: [10.22034/jmpr.2024.59814.5994](https://doi.org/10.22034/jmpr.2024.59814.5994)

URL: https://psychologyj.tabrizu.ac.ir/article_18200.html

چکیده

سرزندگی تحصیلی، اشتیاق به مدرسه، احساس تعلق به مدرسه و خودپنداره تحصیلی می‌توانند به شیوه‌های گوناگون پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان را تحت تاثیر قرار دهند. هدف پژوهش پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی بر اساس سرزندگی تحصیلی، اشتیاق به مدرسه، احساس تعلق به مدرسه با میانجی‌گری خودپنداره تحصیلی در دانش‌آموزان بود. روش پژوهش، همبستگی و از نوع مدل معادلات ساختاری بود. در این پژوهش جامعه آماری کلیه دختر مقطع ابتدایی پایه پنجم و ششم شهر تهران منطقه ۱۵ در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ بود که تعداد آنها حدود ۳۰۰۰ نفر بود. نمونه آماری با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای و برحسب جدول مورگان نسبت به حجم جامعه، تعداد، ۳۰۸ دانش‌آموز بود که با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند. روند انتخاب نمونه در مطالعه حاضر بدین صورت بود که ابتدا با مسئول مربوطه اداره آموزش و پرورش منطقه ۱۵ مذاکره شده و پس از جلب موافقت آنها و دریافت مجوز و لیست مدارس و امضای قرارداد اخلاقی توسط پژوهشگر، برای انتخاب اعضای گروه نمونه، از بین مدارس منطقه ۱۵، تعدادی مدرسه ابتدایی دخترانه (دوره دوم) سپس از هر مدرسه تعدادی کلاس (پایه پنجم تا ششم) اقدام شد. دانش‌آموزان پرسشنامه‌های سرزندگی تحصیلی دهقانی زاده و چاری (۱۳۹۱)، احساس تعلق به مدرسه بری، بتی و وات (۲۰۰۴)، اشتیاق به مدرسه وانگ، ویلت وایکلز (۲۰۱۱) و خودپنداره تحصیلی یسن چن (۲۰۰۴) تکمیل کردند؛ و پیشرفت تحصیلی بر اساس معدل نیمسال قبل دانش‌آموزان نیز مشخص شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها در قالب تحلیل مسیر با نرم‌افزار AMOS نسخه ۲۶ انجام شد. نتایج نشان دهنده این بود رابطه بین احساس تعلق به مدرسه با خودپنداره تحصیلی و پیشرفت تحصیلی معنادار نبود. ضریب مسیر کل بین سرزندگی تحصیلی و پیشرفت تحصیلی و ضریب مسیر کل بین اشتیاق به مدرسه و پیشرفت تحصیلی معنادار بود ($P \leq 0.01$). سرزندگی تحصیلی و خودپنداره تحصیلی ۲۲ درصد متغیر پیشرفت تحصیلی و اشتیاق به مدرسه و خودپنداره تحصیلی ۱۵ درصد از واریانس متغیر پیشرفت تحصیلی را تبیین می‌کنند. بنابراین برای بهبود پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان می‌توان با برنامه‌ریزی‌ها و به کارگیری تدابیر و برگزاری کلاس‌های آموزشی در مدرسه میزان سرزندگی تحصیلی، اشتیاق به مدرسه، احساس تعلق به مدرسه و خودپنداره تحصیلی را در آنها تقویت نمود.

مشخصات مقاله

کلیدواژه‌ها:

احساس تعلق به مدرسه، اشتیاق به مدرسه، پیشرفت تحصیلی، خودپنداره تحصیلی، سرزندگی تحصیلی

دریافت شده: ۱۴۰۲/۱۰/۱۲

پذیرفته شده: ۱۴۰۲/۱۲/۰۷

منتشر شده: ۱۴۰۳/۰۷/۰۷

* نویسنده مسئول: اعظم زارع میرک آباد

رایانامه: az.zareh@yahoo.com

مقدمه

دانش‌آموزان به عنوان رکن اساسی نظام آموزشی کشور، در دستیابی به اهداف آموزشی نقش و جایگاه ویژه‌ای دارند، توجه به این قشر از لحاظ آموزشی و تربیتی، باروری و شکوفایی هر چه بیشتر نظام آموزشی و تربیتی جامعه را موجب می‌گردد. از وظایف اصلی آموزش و پرورش در هر کشوری، انتقال میراث فرهنگی جامعه، پرورش استعدادها و دانش‌آموزان و آماده کردن آنها برای شرکت فعال در جامعه است؛ در واقع مدرسه خانه دوم دانش‌آموزان به ویژه در دوران ابتدایی است. و فراهم کردن شرایطی که کودکان و نوجوانان از بودن در مدرسه لذت ببرند بسیار اهمیت دارد (احمدیان و همکاران ۱۴۰۲). در واقع تجربه هرگونه شکست یا موفقیت در دوران تحصیل تأثیری عمیق بر نگرش مثبت یا منفی آنها از خود و توانایی‌هایشان بر جا می‌گذارد. از این رو، مسئله موفقیت یا عدم موفقیت در امر تحصیل از مهمترین چالش نظام های آموزشی در تمامی جوامع است. به گزارش روزنامه قدس (۱۴۰۱) در میان دانش‌آموزان ابتدایی ۴۰ درصد آنها دچار افت تحصیلی هستند؛ که این آمار ضرورت توجه به پیشرفت تحصیلی^۱ در این دوران و عوامل تأثیرگذار بر آن را دو چندان می‌نماید. پیشرفت تحصیلی به توانایی آموخته شده یا اکتسابی فرد در موضوعات آموزشی گفته می‌شود که به وسیله آزمون‌های فراگیری استاندارد شده یا آزمون‌های معلم ساخته اندازه‌گیری می‌شود (ابوطالبی، ۱۳۹۹). بنابراین، با توجه به اینکه میزان پیشرفت و افت تحصیلی یکی از ملاک‌های کارایی نظام آموزشی است؛ کشف و مطالعه متغیرهای تأثیرگذار در این زمینه امری ضروری است. یکی از عوامل تأثیرگذار بر پیشرفت تحصیلی در دانش‌آموزان، سرزندگی تحصیلی^۲ است.

در زندگی روزانه‌ی تحصیلی، دانش‌آموزان با انواع چالش‌ها، موانع و فشارهای خاص این دوره مواجه می‌شوند. برخی از دانش‌آموزان در برخورد با این موانع و چالش‌ها موفق عمل می‌کنند، اما گروهی دیگری از دانش‌آموزان در این زمینه ناموفق هستند (پهلوانی، جوکار، ۱۴۰۱). سرزندگی تحصیلی به این واقعیت اشاره دارد که می‌تواند دانش‌آموزان را توانا کند تا به طور موفقیت آمیزی با موانع و چالش‌های تحصیلی همچون نمرات ضعیف، فشار امتحان، تکالیف سخت و دشواری که در طول تحصیل و مدرسه رخ می‌دهد مقابله کنند (قمری، ۱۴۰۱). بنابراین، یکی از شاخص‌های مهم در یادگیری موفق و ثمربخش سرزندگی تحصیلی است که باعث اثبات توانایی‌ها و پیشرفت‌های علمی می‌شود (رضایی، ۱۴۰۲). عینی، نریمانی و بشر پور (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی بر اساس سرزندگی تحصیلی و یادگیری خود رهبر نشان دادند که ارتباط معناداری بین سرزندگی تحصیلی، پیشرفت تحصیلی و یادگیری خود راهبر وجود دارد. بهادری جهرمی، چراغ پور و پایان (۱۳۹۸) در پژوهشی به این نتیجه رسیدند که سرزندگی تحصیلی، انگیزش پیشرفت، و خوش بینی تحصیلی یا پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه مثبت و معناداری دارد. شفیعی، روانان (۱۳۹۹) در پژوهشی دیگر نیز نشان دادند که سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان باعث

افزایش اشتیاق تحصیلی گشته و علاقه وافر در دانش‌آموزان به وجود می‌آورد که این علاقه باعث افزایش عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان می‌گردد. بنابراین تحصیل بخش مهمی از زندگی افراد را تشکیل می‌دهد و کمیت و کیفیت این تحصیل نیز نقش مهمی در آینده‌ی دانش‌آموزان ایفا می‌کند. یکی دیگر از عواملی که می‌تواند بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان تأثیرگذار باشد، اشتیاق به مدرسه^۳ است. اشتیاق به مدرسه اساساً به معنی اشتیاق دانش‌آموز در بافت مدرسه است. همچنین یکی از پیش‌بینی‌کننده های مهم عملکرد تحصیلی و یادگیری دانش‌آموز است و متغیری است که نقش مهمی در بهبود یادگیری و پیشرفت دانش‌آموزان ایفا می‌کند (قربان شیروودی و همکاران، ۱۳۹۹). دانش‌آموزان دارای اشتیاق به مدرسه در فعالیت‌های کلاسی فعال هستند، نسبت به یادگیری از خود علاقه و انگیزه بالایی نشان می‌دهند، نمره‌های بالاتری می‌گیرند و به اهداف بالای آموزشی دست می‌یابند. در مقابل عدم اشتیاق به مدرسه به عنوان یک شاخص اولیه برای ترک تحصیل احتمالی، مطرح شده است. سازه اشتیاق به مدرسه ریشه در بخشی از نظریه اجتماعی دارد که بر نقش احساسات فردی، دل بستگی و تعلق به نهادهای اجتماعی تأکید می‌کند (بابایی، علیزاده، بابایی، ۱۴۰۰). بنابراین دانش‌آموزان دارای اشتیاق به مدرسه عملکرد تحصیلی بهتری را از خود نشان می‌دهند که در پژوهش‌های متعددی به آن اشاره شده است. یافته‌های حسینمردی، قربان شیروودی، زربخش، تیزدست (۱۴۰۰) نشان داد بین پیشرفت تحصیلی با اشتیاق به مدرسه و احساس تعلق به مدرسه با نقش میانجی انگیزش تحصیلی رابطه معنی‌دار و همبستگی وجود دارد. نتایج پژوهش شهرکی و همکاران (۱۴۰۱) نیز حاکی از آن بود بین اشتیاق تحصیلی و مولفه های آن با پیشرفت تحصیلی رابطه معنادار است. احمدیان و همکاران (۱۴۰۲) در مطالعه‌ای دیگر نشان دادند بین پیشرفت تحصیلی با اشتیاق به مدرسه رابطه معناداری وجود دارد. اشتیاق به مدرسه می‌تواند عاملی در بهبود وضعیت تحصیلی دانش‌آموزان باشد و علاوه بر این پیشرفت تحصیلی و رشد تحصیلی دانش‌آموزان نیز می‌تواند اشتیاق او به مدرسه را افزایش دهد. بنابراین می‌توان به اهمیت و نقش برجسته‌ای که این سازه در پیشرفت تحصیلی دارد توجه نمود. لذا بررسی دقیق ابعاد این متغیر در کنار سایر سازه‌های تأثیرگذار بر پیشرفت تحصیلی ضروری به نظر می‌رسد.

یکی دیگر از مسائلی که دانش‌آموزان و پیشرفت تحصیلی آنان را نیز تحت شعاع قرار داده است، احساس تعلق به مدرسه^۴ است (حسینمردی و همکاران، ۱۴۰۰). این سازه روانشناسی تربیتی، نمایانگر یک حالت روانشناختی از بازتاب حس دانش‌آموز نسبت به مدرسه خود است و در آن دانش‌آموز تصور می‌کند تا چه حد و چگونه در محیط اجتماعی مدرسه مورد حمایت، پذیرش و احترام است (وایتینگ، هینتون و جنسن^۵، ۲۰۲۲) احساس تعلق به مدرسه به عنوان اعمالی که باعث سازگار شدن دانش‌آموز در انجام یک فعالیت یا مکان خاص می‌شود و به دنبال آن احساس وابستگی به افراد، موضوعات و محیط‌های مختلف را در پی دارد تعریف شده است. (مرادی و همکاران، ۱۳۹۸) احساس تعلق از دیدگاه اجتماعی زمانی تحقق می‌یابد که

4. Belongingness (connectedness) at school
5. Whiting, Hinton, & Jensen

1. Academic progress
2. Academic Buoyancy
3. Enthusiasm for school

می‌آورد (عزیزیان کهن، دهقانی، مومنی فر، ۱۴۰۰). درباره رابطه‌ی خودپنداره تحصیلی و پیشرفت تحصیلی پژوهش‌های مختلفی صورت گرفته است. بسیاری از مطالعات خودپنداره تحصیلی را پیش‌بینی کننده مهم پیشرفت تحصیلی هم به صورت مستقیم و هم به صورت واسطه‌ای در نظر می‌گیرند؛ نتایج پژوهش پورنقاش تهرانی، فدوی اردکانی، نصری تاج آبادی (۱۳۹۶) نشان داد که بین خودپنداره تحصیلی، عزت نفس و خودکنترلی با عملکرد تحصیلی رابطه‌ی معناداری وجود دارد. داداری گشتی (۱۳۹۶) در مطالعه‌ی دیگر به این نتیجه دست یافتند که مقادیر همبستگی بین سازگاری روانی و حمایت اجتماعی با خودپنداره تحصیلی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر دبیرستان از نظر آماری معنی‌دار است. زهاری و فین^۳ (۲۰۱۷) در مطالعه‌ی دیگر بین پیشرفت تحصیلی و خودپنداره ارتباط معناداری است. یافته‌های مطالعه پورپاریزی، توحیدی و خضری مقدم (۱۳۹۷) حاکی از آن بود خودپنداره تحصیلی نقش واسطه‌ای با پیشرفت تحصیلی ندارد. اجلی، پیرزاد (۱۴۰۰) نشان دادند بین خودپنداره تحصیلی با انگیزش پیشرفت تحصیلی در دانش‌آموزان مقطع ابتدایی شهر زنجان رابطه وجود دارد. و متغیر خودپنداره تحصیلی می‌تواند انگیزش پیشرفت تحصیلی را پیش‌بینی نماید. بنابراین با توجه به پژوهش‌های انجام گرفته مبنی بر نقش خودپنداره تحصیلی در پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی، انتظار می‌رود متغیر میانجی پژوهش حاضر با سایر متغیرهای حوزه تحصیلی نیز در پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی ارتباط داشته باشد. یافته‌های پژوهش شیخ‌الاسلامی (۱۴۰۱) نشان داد که بین حمایت تحصیلی (و مؤلفه‌های آن) و خودپنداره تحصیلی (و مؤلفه‌های آن) با سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان رابطه‌ی مثبت معناداری وجود دارد. درخشان، قطب آبادی و نجار پوریان (۱۴۰۰) در پژوهشی به این نتیجه رسیدند خودپنداره تحصیلی دارای تاثیر مثبت و معنادار بر سرزندگی تحصیلی است. همچنین یافته‌های مطالعه ملکیان، پالی (۱۴۰۱) نشان داد بین خودپنداره تحصیلی با پایستگی تحصیلی و اشتیاق به مدرسه دانش‌آموزان رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. در همین راستا، ابهری، محمدی (۱۴۰۰) در پژوهشی نشان دادند بین خودپنداره تحصیلی با اشتیاق به مدرسه دانش‌آموزان در پایه ششم ابتدایی ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد. نتایج پژوهش امیدوی کرکانی، عصاره (۱۳۹۶) حاکی از آن بود که با میانجی‌گری خودپنداره تحصیلی، دو سبک هویت اطلاعاتی و هنجاری دارای تاثیر مستقیم معنادار بر احساس تعلق به مدرسه هستند.

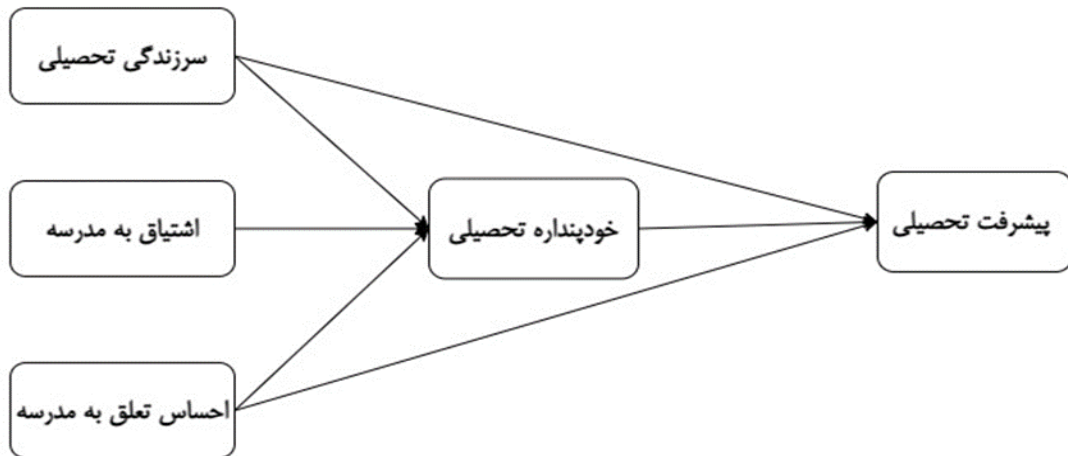
بنابراین به دلیل اهمیت موضوع یادگیری و پیشرفت تحصیلی باید عواملی که باعث بهبود و پیشرفت یادگیری یادگیرندگان می‌شود را یافته و تقویت نمود. عدم توجه به متغیرهایی همانند سرزندگی تحصیلی، اشتیاق به مدرسه، احساس تعلق به مدرسه و خودپنداره تحصیلی در دانش‌آموزان می‌تواند در زمینه پیشرفت تحصیلی به شکل ضعف در عملکرد، افت تحصیلی نمایان شود و در نهایت منجر به دیدگاه منفی یادگیرنده نسبت به توانایی‌ها و پتانسیل‌هایش می‌شود. از این رو، با در نظر گرفتن نتایج حاصل از پژوهش‌های انجام شده چنین استنباط می‌گردد که بیشتر پژوهش‌ها ارتباط

دانش‌آموزان نسبت به مدرسه و زیرساخت‌های آن احساس تعلق کنند و در فعالیت‌های تحصیلی و غیرتحصیلی مدرسه مشارکت کنند، ارتباط خوبی با معلمان و دانش‌آموزان دیگر داشته باشند دوستان زیادی پیدا کنند و پیامدهای مدرسه و تحصیل را ارزشمند بدانند. لذا فقدان حس تعلق در دانش‌آموزان موجب ایجاد حجم وسیعی از مشکلات رفتاری، عاطفی و تحصیلی می‌شود (یزدان پور، برقی مقدم، میرصمدی، ۱۳۹۸). در پژوهش‌های مختلفی به بررسی احساس تعلق به مدرسه و کارکردهای آن در میان دانش‌آموزان پرداخته شده است. یافته‌های پژوهش سلیمان پور عمران و همکاران (۱۳۹۸) نشان داد رابطه معناداری بین فرهنگ مدرسه، احساس تعلق به مدرسه و موفقیت تحصیلی وجود دارد. اما در پژوهشی دیگر که توسط یزدان پورو همکاران (۱۳۹۸) انجام شد. نتایج حاکی از آن بود که احساس تعلق به مدرسه سبب بهبود موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان ورزشکار نمی‌گردد. نتایج مطالعات قربان شیرودی و همکاران (۱۳۹۹) نشان داد بین پیشرفت تحصیلی با احساس تعلق به مدرسه رابطه معنی‌دار و همبستگی وجود دارد. در پژوهش گزارش شده توسط آلن و همکاران^۱ (۲۰۲۲) اشاره شده است که دانش‌آموزانی که احساس تعلق به مدرسه بالایی دارند، شادترند، از نظر تحصیلی سخت‌کوش‌ترند و میزان پایین‌تری از غیبت در کلاس درس و تخلفات در مدرسه دارند. بنابراین با توجه به نتایج پژوهش‌های انجام گرفته می‌توان ادعا داشت علاوه بر سرزندگی تحصیلی، اشتیاق به مدرسه، احساس تعلق به مدرسه که فرض می‌شود به طور مستقیم در پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان تاثیر دارند متغیرهایی می‌تواند در این تاثیر گذاری نقش میانجی‌ایفا کنند.

یکی از متغیرهای مطرح شده، خودپنداره تحصیلی^۲ است. خودپنداره تحصیلی به تدریج در سال‌های تحصیلی ابتدایی شروع به شکل‌گیری میکند و به مرور زمان فرد در امر آموزش تصویری مثبت یا منفی از خود ایجاد میکند. خودپنداره تحصیلی به ادراک دانش‌آموز از شایستگی خود در رابطه با یادگیری آموزشی اشاره دارد که بر پیشرفت تحصیلی اثر می‌گذارد و همزمان به وسیله آن متأثر میشود و به نظر میرسد خودپنداره و عملکرد تحصیلی رابطه دوسویه دارند (اجلی، پیرزاد، ۱۴۰۰). خودپنداره تحصیلی بازتابی توانایی ذهنی افراد در حوزه‌های تحصیلی و ارزیابی از توانایی‌های تحصیل خود است. دانش‌آموز با قرار گرفتن در مدرسه تصویری از خود تشکیل می‌دهد. این تصور ذهنی بر اثر تجارب شخصی در او به وجود می‌آید. تصور مثبت افراد راجع به خود نه تنها می‌تواند در تحصیل وی تأثیر بگذارد بلکه این تصور عاملی مثبت برای رسیدن به کمال مطلوب در امر تحصیل نیز است و برعکس، دانش‌آموزانی که احساس خوبی درباره‌ی توانایی خود ندارند، به ندرت در فعالیت‌های تحصیلی خود موفق هستند (فتاحی و همکاران، ۱۴۰۰) بنابراین دانش‌آموزان بیشتر وقت خود را در مدرسه می‌گذرانند، دائماً در معرض تعاملات اجتماعی قرار می‌گیرند و ارزیابی میشوند. این ارزیابی‌ها چه مستقیم و چه غیرمستقیم تأثیرات خود را بر شخص می‌گذارند و از لایه لای این ارزیابی‌هاست که فرد تصویری از وضعیت تحصیلی خود به دست

مدرسه و احساس تعلق دانش‌آموزان به مدرسه با نقش میانجی خودپنداره تحصیلی در دانش‌آموزان دوران ابتدایی دوره دوم به‌دازد، ضروری و انجام‌این پژوهش گامی است در جهت تحقق این ضرورت. در همین راستا، هدف پژوهش پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی در دانش‌آموزان بر اساس سرزندگی تحصیلی، اشتیاق به مدرسه، احساس تعلق به مدرسه با میانجی‌گری خودپنداره تحصیلی است.

متغیرهای پژوهش را یا به صورت جداگانه یا دو به دو بررسی کردند و نتایج متفاوتی را گزارش نمودند و این امر ضرورت انجام پژوهش‌های بیشتری را فراهم می‌نماید. همچنین تا کنون مطالعه‌ی جامعی در زمینه مدل پژوهش حاضر در مقطع ابتدایی انجام نگرفته است. لذا با توجه به اهمیت مساله پیشرفت تحصیلی و عوامل تاثیرگذار بر آن در نظام آموزشی، انجام پژوهشی که به پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی بر اساس سرزندگی تحصیلی، اشتیاق به

شکل ۱: مدل مفهومی پژوهش

ابزارهای پژوهش:

پرسشنامه سرزندگی تحصیلی^۲: پرسشنامه توسط دهقانی زاده و حسین چاری در سال (۱۳۹۱) بر مبنای مدل سرزندگی تحصیلی مارتین و مارش^۳ (۲۰۰۶) طراحی و تدوین گردیده است این پرسشنامه دارای ۹ گویه است. که ۴ ماده آن از نسخه انگلیسی پرسشنامه سرزندگی تحصیلی استخراج شده است. پاسخ‌ها بر مبنای مقیاس ۷ درجه‌ای محاسبه میشوند. نمره کل از ۹ تا ۶۳ متغیر خواهد بود و نمره بیشتر بیانگر سرزندگی تحصیلی بالاتر است. در نسخه اصلی پرسشنامه مارتین و مارش (۲۰۰۶) از نظر همسانی درونی و بازآزمایی مطلوب بود (آلفای کرونباخ 0/80 و ضریب بازآزمایی، 0/67). در نسخه توسعه یافته توسط دهقانی زاده و چاری (۱۳۹۱) نمره گذاری آن بر پایه طیف لیکرت ۵ درجه‌ای از کاملاً مخالف (۱) تا کاملاً موافق (۵) انجام شد. دامنه همبستگی گویه‌ها با نمره کل بین ۰/۵۱ تا ۰/۶۸ بیانگر این است که گویه‌ها از همسانی درونی و ثبات رضایت بخشی برخوردار هستند. آنها ضریب آلفای کرونباخ و پایایی بازآزمایی را به ترتیب ۰/۸۰ و ۰/۷۳ گزارش کردند. روایی محتوایی و صوری و ملاکی این پرسشنامه را نیز مناسب ارزیابی نمودند بررسی ساختار عاملی (درستی آزمایی سازه) پرسشنامه با استفاده از تحلیل مؤلفه اصلی با چرخش متعامد واریماکس، با میزان کفایت نمونه برداری کیسر-میر-اوکلین 0/83 و آزمون کرویت بارتلت 360/611 نشانگر وجود شواهد کافی برای انجام تحلیل عامل بود. در مطالعه حاضر روایی محتوایی

روش

روش پژوهش حاضر، همبستگی و از جمله پژوهش‌های کاربردی می‌باشد. جامعه آماری پژوهش، کلیه دانش‌آموزان دختر مقطع ابتدایی پایه پنجم و ششم شهر تهران منطقه ۱۵ در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ بود که تعداد آنها حدود ۳۰۰۰ نفر بود. نمونه آماری با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای و برحسب جدول مورگان نسبت به حجم جامعه، انتخاب شدند. برای نمونه‌گیری، از بین این دانش‌آموزان و بر اساس ملاک‌های ورود و با در نظر گرفتن احتمال ریزش ۳۱۰ نفر دانش‌آموز دختر دوره ابتدایی (پنجم و ششم) با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند. در نهایت دو نفر به دلیل عدم تکمیل پرسشنامه‌ها حذف شدند و داده‌های مربوط به ۳۰۸ نفر وارد مرحله تحلیل شد. معیارهای ورود انتخاب نمونه برای پژوهش عبارت بودند از: تمایل جهت شرکت در پژوهش، امضای رضایتنامه شرکت آگاهانه در پژوهش، نداشتن بیماری طبی جدی، زندگی همراه والدین، عدم تجدید در نیمسال قبل. معیارهای خروج عبارتند از: عدم تمایل جهت شرکت در پژوهش، عدم تمایل برای تکمیل پرسشنامه‌های پژوهش و تجدید در نیمسال قبل. جمع‌آوری داده‌ها براساس پرسشنامه‌های سرزندگی تحصیلی دهقانی زاده و چاری (۱۳۹۱)، اشتیاق به مدرسه وانگ ویلت و ایکلز (۲۰۱۱)، احساس تعلق به مدرسه بری، بتی و وات (۲۰۰۴)، و خودپنداره تحصیلی یسن چن (۲۰۰۴) و معدل کل نیمسال قبل دانش‌آموزان به عنوان شاخص سنجش پیشرفت تحصیلی صورت گرفت.

3. Martin, & Marsh

1. Brew, Beatty, & Watt
3. Academic Buoyancy Questionnaire

در آزمون ۱۵ و حداکثر آن ۶۰ است، بالاتر بودن نمره آزمودنی نسبت به سایر آزمودنی‌ها خودپنداره مثبت تر وی نسبت به سایرین را نشان می‌دهد. در نسخه اصلی این مقیاس، روایی سازه مقیاس به روش تحلیل عاملی تأییدی مورد تأیید قرار گرفته و پایایی آن به شیوه آلفای کرونباخ بین ۰/۷۰ تا ۰/۷۶ گزارش شده است. پایایی این ابزار با روش آلفای کرونباخ توسط افشاری زاده، کارشکی و ناصریان (۱۳۹۲) در ایران برابر با ۰/۷۸ برآورد گردیده است و یکی از سوالات به دلیل بار عاملی ضعیف از پرسشنامه حذف شده و تعداد سوالات به ۱۴ سوال کاهش یافته است. همچنین روایی پرسشنامه را مناسب ارزیابی نمودند. در این پژوهش برای بررسی روایی از نظر اساتید متخصص استفاده شد. مقدار پایایی در پژوهش حاضر نیز با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۷۷ محاسبه شد.

روند اجرای پژوهش:

روند انتخاب نمونه در مطالعه حاضر بدین صورت بود که ابتدا با مسئول مربوطه اداره آموزش و پرورش منطقه ۱۵ مذاکره شده و پس از جلب موافقت آنها و دریافت مجوز و لیست مدارس و امضای قرارداد اخلاقی توسط پژوهشگر، برای انتخاب اعضای گروه نمونه، از بین مدارس منطقه ۱۵، تعدادی مدرسه ابتدایی دخترانه (دوره دوم) سپس از هر مدرسه تعدادی کلاس (پایه پنجم و ششم) اقدام شد. از بین این دانش‌آموزان آن افرادی که نمرات لازم در ابزارهای ارزیابی و سایر ملاکهای ورود و خروج مطالعه را برآورده نمودند تعداد ۳۰۸ دانش‌آموز دختر برای شرکت در مطالعه انتخاب شدند. بعد از هماهنگی لازم با مدیر و کادر اجرایی مدرسه برای دانش‌آموزان کلاس‌های منتخب، اهمیت و ضرورت و نکات اخلاقی پژوهش بیان و از آنها خواسته شد تا به پرسشنامه‌های پژوهش کامل پاسخ دهند و هیچ گویه‌ای را بی‌پاسخ نگذارند به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از مدل‌سازی معادلات ساختاری در قالب تحلیل مسیر با نرم افزار AMOS نسخه ۲۶ استفاده شد.

یافته‌ها

یافته‌های جمعیت شناختی نشان داد میانگین سنی گروه شرکت‌کننده ۱۵/۶۲ (انحراف استاندارد = ۱/۲۱) بود. در خصوص وضعیت تحصیلات پدر از ۳۰۸ شرکت‌کننده ۱۷۱ نفر (۵۵ درصد) دیپلم، ۹۶ نفر (۳۱ درصد) لیسانس و ۴۱ نفر (۱۴ درصد) فوق لیسانس بودند. در مورد وضعیت تحصیلات مادر از ۳۰۸ شرکت‌کننده ۱۸۶ نفر (۶۰ درصد) دیپلم، ۹۱ نفر (۲۹ درصد) لیسانس و ۳۱ نفر (۱۱ درصد) فوق لیسانس بودند همچنین یافته‌های توصیفی متغیرهای پژوهش (پیشرفت تحصیلی، سرزندگی تحصیلی، اشتیاق به مدرسه و احساس تعلق به مدرسه و خودپنداره تحصیلی) با استفاده از شاخص‌های آمار توصیفی شامل فراوانی، میانگین، انحراف استاندارد، کجی و کشیدگی نمرات در جدول ۱ درج شده است.

پرسشنامه توسط اساتید متخصص تأیید شد همچنین پایایی پرسشنامه در پژوهش حاضر با استفاده از روش آلفای کرونباخ 0/89 به دست آمد.

پرسشنامه اشتیاق به مدرسه^۱: پرسشنامه اشتیاق به مدرسه فرم توسعه یافته مقیاس اشتیاق به مدرسه فردریکز، بلومنفلد، پریس^۲ (۲۰۰۴) می باشد که توسط وانگ، ویلت و اکلز^۳ (۲۰۱۱) طراحی شده و سه جنبه رفتاری، هیجانی و شناختی را در بر می‌گیرد. اشتیاق رفتاری در دو خرده مقیاس توجه و تمکین، اشتیاق هیجانی در دو خرده مقیاس تعلق به مدرسه و ارزش گذاشتن به آموزش مدرسه‌ای و اشتیاق شناختی نیز به وسیله دو خرده مقیاس خودتنظیمی و کاربرد راهبرد شناختی است. این پرسشنامه دارای ۲۳ سوال است. نمره گذاری آن بر اساس مقیاس لیکرت ۵ درجه‌ای از تقریباً هرگز (۱) تا تقریباً همیشه (۵) است. دامنه امتیازین پرسشنامه بین ۲۳ تا ۱۱۵ است. هر چه امتیاز حاصل شده از این پرسشنامه بیشتر باشد، نشان دهنده میزان بیشتر اشتیاق به مدرسه خواهد بود و بالعکس. پرسشنامه در ایران توسط زاهدباخان، کریمی یوسفی، و معینی کیا (۱۳۹۲) اعتبار یابی شده که با روش آلفای کرونباخ پایایی کل پرسشنامه را ۰/۷۴ گزارش کردند همچنین روایی محتوایی و صوری و ملاکی این پرسشنامه را مناسب ارزیابی نمودند. در پژوهش حاضر روایی پرسشنامه با استفاده از نظر اساتید تأیید شد و پایایی با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۷۲ محاسبه شد.

پرسشنامه احساس تعلق به مدرسه^۴: پرسشنامه توسط بری، بتی و وات (۲۰۰۴) طراحی و تدوین شده است. پرسشنامه دارای ۲۷ سوال و ۶ خرده مقیاس حمایت معلم، مشارکت در اجتماع، احساس رعایت احترام و عدالت در مدرسه، احساس مثبت نسبت به مدرسه تعلق به مدرسه و مشارکت علمی است. روش نمره گذاری بر اساس طیف لیکرت ۴ درجه‌ای از کاملاً موافقم (۴) تا کاملاً مخالفم (۱) است دامنه نمرات بین ۲۷ تا ۱۰۸ است. هر چه نمره‌های حاصل شده از این پرسشنامه بیشتر باشد، نشان دهنده میزان بیشتر احساس تعلق به مدرسه خواهد بود و بالعکس. در مقیاس اصلی ضریب پایایی پرسشنامه توسط طراح از طریق آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه ۰/۷۵ گزارش شده است. در ایران توسط مکیان و کلانتر کوشه (۱۳۹۴) اعتبار یابی شده است. روایی محتوایی و صوری و ملاکی این پرسشنامه را نیز مناسب ارزیابی نمودند و با روش آلفای کرونباخ نیز پایایی پرسشنامه را ۰/۸۸ گزارش کردند. در پژوهش حاضر روایی پرسشنامه با استفاده از نظر اساتید تأیید شد و پایایی با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۸۶ برآورد شد.

پرسشنامه خودپنداره تحصیلی^۵: پرسشنامه توسط یسن چن^۶ در سال ۲۰۰۴ پس از اجرا روی ۱۶۱۲ دانش‌آموز دوره دبستان ساخته شد. پرسشنامه دارای ۱۵ سوال و سه خرده مقیاس: خودپنداره عمومی (دیدگاه کلی فرد درباره خود)، خودپنداره آموزشی (دیدگاه فرد درباره تواناییهای خود در تحصیل) و خودپنداره غیرآموزشگاهی (دیدگاه فرد درباره توانایی‌هایش در زمینه مسائل غیرآموزشگاهی) است. نمره گذاری پرسشنامه بر اساس طیف لیکرت ۴ درجه‌ای از کامل موافق (۴) تا کامل مخالف (۱) است. حداقل نمره آزمودنی

4. Belongingness (Connectedness) At School Questionnaire
5. Academic Self-Concept Questionnaire
6. Chen

1. Enthusiasm For School Questionnaire
2. Fredricks., Blumenfeld., & Paris
3. Wang, Willett, & Eccles

جدول ۱: شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیرها	میانگین	انحراف استاندارد	کمینه	بیشینه	کجی	کشیدگی
پیشرفت تحصیلی	۱۷/۸۲	۲/۹۰	۱۲	۲۰	۰/۸۹	-۱/۰۴
خودپنداره تحصیلی	۴۶/۱۱	۷/۵۱	۱۹	۵۶	-۰/۹۲	-۳/۱۸
سرزندگی تحصیلی	۲۹/۳۱	۸/۷۶	۱۱	۴۳	۱/۷۴	۳/۶۷
اشتیاق به مدرسه	۷۲/۴۳	۹/۳۳	۲۶	۹۶	-۱/۱۲	۳/۲۱
احساس تعلق به مدرسه	۷۱/۳۶	۱۱/۲۴	۳۴	۹۸	۱/۵۳	-۲/۴۹

شاخص‌های کجی و کشیدگی در جدول ۱ نشان می‌دهند که توزیع هیچ یک از متغیرها خارج از حالت نرمال نیست. برای بررسی نرمال بودن، از ضریب کجی و ضریب کشیدگی استفاده شد. قدرمطلق ضریب کجی بزرگتر از ۳ و قدرمطلق ضریب کشیدگی بزرگتر از $10 \pm$ نشان دهنده تخطی از نرمال بودن داده‌ها است. طبق جدول ۱ نتایج ضریب کجی و ضریب کشیدگی نشان داد که با توجه به معیار نرمال بودن، متغیرهای پژوهش همگی دارای قدر

مطلق ضریب کجی کوچکتر از ۳ و ضریب کشیدگی کوچکتر از ۱۰ هستند و تخطی از نرمال بودن داده‌ها صورت نگرفته است. با توجه به اینکه زیربنای تحلیل معادلات ساختاری مبتنی بر ماتریس همبستگی نمونه است، از این رو برای بررسی رابطه بین متغیرهای پژوهش از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. نتایج مربوط به این تحلیل در جدول ۲ ارائه شده است.

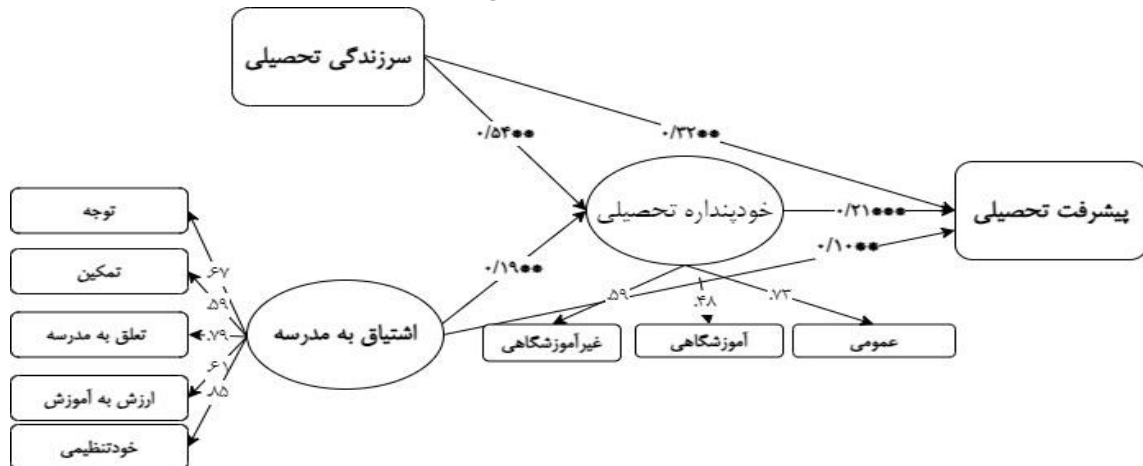
جدول ۲: ماتریس ضرایب همبستگی متغیرهای مطالعه

متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵
پیشرفت تحصیلی	۱				
خودپنداره تحصیلی	۰/۲۱**	۱			
سرزندگی تحصیلی	۰/۳۳**	۰/۳۶**	۱		
اشتیاق به مدرسه	۰/۱۸*	۰/۳۱**	۰/۲۴**	۱	
احساس تعلق به مدرسه	۰/۱۱	۰/۱۳	۰/۱۹**	۰/۱۷*	۱

همانطور که نتایج مندرج در جدول ۲ نشان می‌دهد، ضریب همبستگی بین پیشرفت تحصیلی با خودپنداره تحصیلی ($0/21^{**}$)، سرزندگی تحصیلی ($0/33^{**}$) و اشتیاق به مدرسه ($0/18^*$) در سطح حداقل $0/05$ معنادار است. همبستگی بین پیشرفت تحصیلی با احساس تعلق به مدرسه ($0/11$) معنادار نیست.

برای بررسی میزان پیش بینی‌پذیری متغیر ملاک از روی متغیرهای پیش‌بین از روش مدل‌سازی معادلات ساختاری استفاده شد. در مدل‌سازی

معادلات ساختاری محقق به دنبال اثرات چندگانه و میانجی متغیرها است. قبل از انجام مدل‌سازی معادلات ساختاری، پیش فرض‌های آن مورد بررسی قرار گرفت. از روش بیشینه درست‌نمایی با اطلاعات کامل با استفاده حداکثری از تمام داده‌های موجود برای مدیریت داده‌های گمشده استفاده شد. در مورد هم خطی چندگانه^۱، با توجه به اینکه ضرایب همبستگی بین متغیرها کمتر از $0/85$ هستند، این پیش فرض نیز محقق شده است. در شکل زیر نتایج مربوط به این تحلیل ارائه شده است.

شکل ۲: ضرایب استاندارد مدل نهایی رابطه بین پیشرفت تحصیلی با سرزندگی تحصیلی، اشتیاق به مدرسه و احساس تعلق به مدرسه با نقش میانجی خودپنداره تحصیلی

1. Multicollinearity

به عنوان متغیر برون‌زا و متغیرهای خودپنداره تحصیلی و پیشرفت تحصیلی به عنوان متغیرهای درون‌زا در نظر گرفته شدند. در مدل مفهومی اولیه رابطه بین احساس تعلق به مدرسه با خودپنداره تحصیلی و پیشرفت تحصیلی معنادار نبود و بنابراین برای برازش بهتر مدل این دو مسیر از مدل حذف شدند. در جدول زیر شاخص‌های برازش داده‌ها برای مدل اندازه‌گیری ارائه شده است.

در شکل ۲ ضرایب مسیر استاندارد شده و خطاهای هر نشانگر در مدل مفهومی پژوهش در دانش‌آموزان دختر قابل مشاهده است. در مدل‌سازی معادلات ساختاری قبل از اینکه مدل پذیرفته شود باید مشخص شود که آیا داده‌ها با مدل مفهومی برازش دارد یا خیر. برای مدلیابی معادلات ساختاری، روش حداکثر درست‌نمایی برای مدل اندازه‌گیری به کار برده شد. به این منظور متغیر سرزندگی تحصیلی، اشتیاق به مدرسه و احساس تعلق به مدرسه

جدول ۳: شاخص‌های برازش مدل اندازه‌گیری

میزان کفایت برازش	مدل اندازه‌گیری	شاخص‌های برازندگی
-	۲۳/۶۴	مجذور کای ^۱
-	۱۱	درجه آزادی مدل
کمتر از ۳	۲/۱۴	χ^2/df^2
۰/۹۰ >	۰/۹۸	GFI ^۳
۰/۹۰ >	۰/۹۱	AGFI ^۴
۰/۹۰ >	۰/۹۰	CFI ^۵
۰/۹۰ >	۰/۹۵	NFI ^۶
۰/۹۰ >	۰/۹۶	CFI ^۷
۰/۰۸ <	۰/۰۰۶	RMSEA ^۸

نتایج مدل ساختاری با استفاده از مدلیابی معادلات ساختاری در جدول ۳ نشان دهنده این است که شاخص‌های برازش مدل در محدوده مناسب قرار دارند که این بیانگر برازش مناسب مدل پژوهش بر داده‌ها است.

جدول ۴: نتایج ضرایب اثر‌های مستقیم و غیر مستقیم و کل متغیرهای پژوهش در مدل ساختاری

آماره t	خطا (SE)	ضرایب استاندارد	ضرایب اثر مستقیم و غیر مستقیم و کل
۵/۷۳	۰/۰۷	۰/۳۲**	اثر مستقیم سرزندگی تحصیلی بر پیشرفت تحصیلی
۳/۲۹	۰/۰۲	۰/۱۰**	اثر مستقیم اشتیاق به مدرسه بر پیشرفت تحصیلی
۱/۶۶	۰/۰۳	۰/۰۴	اثر مستقیم احساس تعلق به مدرسه بر پیشرفت تحصیلی
۴/۲۷	۰/۱۰	۰/۲۱**	اثر مستقیم خودپنداره تحصیلی بر پیشرفت تحصیلی
۷/۶۳	۰/۱۱	۰/۵۴**	اثر مستقیم سرزندگی تحصیلی بر خودپنداره تحصیلی
۴/۰۶	۰/۰۷	۰/۱۹**	اثر مستقیم اشتیاق به مدرسه بر خودپنداره تحصیلی
۱/۰۹	۰/۰۲	۰/۰۳	اثر مستقیم احساس تعلق به مدرسه بر خودپنداره تحصیلی
۳/۳۳	-	۰/۱۱**	اثر غیر مستقیم سرزندگی تحصیلی با واسطه خودپنداره تحصیلی بر پیشرفت تحصیلی
۴/۲۸	-	۰/۲۱**	ضریب اثر کل سرزندگی تحصیلی بر پیشرفت تحصیلی
۲/۲۳	-	۰/۰۶*	اثر غیر مستقیم اشتیاق به مدرسه با واسطه خودپنداره تحصیلی بر پیشرفت تحصیلی
۲/۵۱	-	۰/۰۸*	ضریب اثر کل اشتیاق به مدرسه بر پیشرفت تحصیلی
۱/۱۳	-	۰/۰۲	اثر غیر مستقیم احساس تعلق به مدرسه با واسطه خودپنداره تحصیلی بر پیشرفت تحصیلی
۱/۳۰	-	۰/۰۳	ضریب اثر کل احساس تعلق به مدرسه بر پیشرفت تحصیلی

1. Chi-square
2. normed chi-square
3. Goodness Fit Index
4. Adjusted Goodness Fit Index
5. Comparative Fit Index
6. normed fit index
7. comparative fit index
8. Root Mean Square Error of Approximation

در تحلیل مسیر، سه نوع ضریب مسیر مستقیم، غیرمستقیم و کل محاسبه می‌شود. ضرایب مستقیم میزان تاثیر یک متغیر بر متغیر دیگر را نشان می‌دهد. ضرایب غیرمستقیم میزان تاثیر یک متغیر را بر متغیر دیگر از طریق یک متغیر سوم نشان می‌دهد و ضرایب کل نیز از جمع ضرایب مستقیم و غیرمستقیم تشکیل می‌شوند و بیانگر ضریب تاثیر کلی یک متغیر بر متغیر دیگر در مدل هستند طبق نتایج جدول ۴ ضریب مسیر مستقیم سرزندگی تحصیلی ($\beta=0/32, P\leq 0/01$) اشتیاق به مدرسه ($\beta=0/10, P\leq 0/01$) و خودپنداره تحصیلی ($\beta=0/21, P\leq 0/01$) به پیشرفت تحصیلی در سطح 0/01 معنادار است. اما ضریب مسیر مستقیم احساس تعلق به مدرسه به پیشرفت تحصیلی ($\beta=0/04, P>0/01$) در سطح 0/01 معنادار نیست. بنابراین این فرضیه پژوهش تایید نمی‌شود. ضریب مسیر مستقیم سرزندگی تحصیلی بر خودپنداره تحصیلی ($\beta=0/54, P\leq 0/01$) و اشتیاق به مدرسه بر خودپنداره تحصیلی ($\beta=0/19, P\leq 0/01$) در سطح 0/01 معنادار است. اما ضریب مسیر مستقیم احساس تعلق به مدرسه بر خودپنداره تحصیلی ($\beta=0/03, P>0/01$) در سطح 0/01 معنادار نیست. بنابراین این فرضیه پژوهش تایید نمی‌شود. ضریب مسیر غیرمستقیم سرزندگی تحصیلی ($\beta=0/11, P\leq 0/01$) و اشتیاق به مدرسه ($\beta=0/06, P\leq 0/05$) از طریق خودپنداره تحصیلی بر پیشرفت تحصیلی در سطح 0/01 معنادار است. احساس تعلق به مدرسه به صورت غیرمستقیم و از طریق خودپنداره تحصیلی بر پیشرفت تحصیلی ($\beta=0/02, P>0/01$) تاثیر معنادار ندارد. همچنین ضریب مسیر کل بین سرزندگی تحصیلی و پیشرفت تحصیلی ($P\leq 0/01$)، $\beta=0/21$ و همچنین ضریب مسیر کل بین اشتیاق به مدرسه و پیشرفت تحصیلی ($\beta=0/08, P\leq 0/05$) معنادار است. ضریب تعیین مسیر سرزندگی تحصیلی به پیشرفت تحصیلی برابر با 22٪ و ضریب تعیین مسیر اشتیاق به مدرسه به پیشرفت تحصیلی برابر با 15٪ بود. به بیان دیگر سرزندگی تحصیلی و خودپنداره تحصیلی 22 درصد متغیر پیشرفت تحصیلی و اشتیاق به مدرسه و خودپنداره تحصیلی 15 از واریانس متغیر پیشرفت تحصیلی را تبیین میکنند. اما ضریب مسیر کل در احساس تعلق به مدرسه نشان داد این متغیر تاثیر معناداری ندارد و این فرضیه تایید نمی‌گردد.

بحث و نتیجه‌گیری

یکی از اساسی ترین نیازهای انسان، نیاز به پیشرفت است که بهترین انگیزه برای فعالیت است. پیشرفت در تمامی ابعاد زندگی انسان مهم و ضروری است یکی از ابعاد پیشرفت، پیشرفت تحصیلی است. پژوهش حاضر، با هدف مدل‌یابی پیشرفت تحصیلی بر اساس سرزندگی تحصیلی، اشتیاق به مدرسه، احساس تعلق به مدرسه با نقش میانجی خودپنداره تحصیلی در دانش‌آموزان دختر دوره دوم ابتدایی شهر تهران انجام گرفت. بر اساس پیشینه‌های انجام شده، تاکنون مدل جامعی که تمامی این روابط را در خصوص دانش‌آموزان دوره دوم ابتدایی مطرح کرده باشد، مشاهده نشده است. مدل پژوهش حاضر، روابط میان این متغیرها را در کنار یکدیگر و متغیر خودپنداره تحصیلی را به عنوان متغیر میانجی و در قالب یک مدل در این حیطه مورد آزمون قرار داده

است. بر اساس نتایج به دست آمده همه ضرایب مسیر مدل، به جز ضریب مسیر (مستقیم و غیر مستقیم و کل) احساس تعلق به مدرسه به پیشرفت تحصیلی و خودپنداره تحصیلی معنادار هستند. در مجموع نتایج یافته‌ها نشان داد الگوی پیشنهادی برازش خوبی بر داده‌ها دارد. همچنین یافته‌های پژوهش نشان داد سرزندگی تحصیلی و خودپنداره تحصیلی 22 درصد متغیر پیشرفت تحصیلی و اشتیاق به مدرسه و خودپنداره تحصیلی 15 درصد از واریانس متغیر پیشرفت تحصیلی را تبیین می‌کنند. به عبارت دیگر نتیجه به دست آمده (برازش مناسب داده‌ها با مدل پیشنهادی) حاکی از این است که پیشرفت تحصیلی در بین دانش‌آموزان دوره دوم ابتدایی شهر تهران را می‌توان بر مبنای مجموعه‌ای از متغیرها شامل سرزندگی تحصیلی، اشتیاق به مدرسه با میانجی‌گری متغیر خودپنداره تحصیلی توصیف کرد. به عبارتی متغیر خودپنداره تحصیلی به عنوان نقش میانجی بخشی از اثر متغیرهای برونداد بر متغیر درون‌داد پیشرفت تحصیلی را منوط به حضور خود می‌کند. این امر نشان می‌دهد که متغیر خودپنداره تحصیلی در مدل نقش مهمی را ایفا می‌نماید و در رابطه بین متغیرهای برونداد پژوهش و متغیر درون‌داد پیشرفت تحصیلی تاثیرگذار است. با توجه به یافته‌های پژوهش، سرزندگی تحصیلی بر خودپنداره تحصیلی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان اثر مستقیم و معناداری دارد. با توجه به یافته‌های پژوهش، سرزندگی تحصیلی بر خودپنداره تحصیلی دانش‌آموزان اثر مستقیم و معناداری دارد و فرضیه تایید می‌گردد. این یافته با یافته‌های پژوهش شیخ الاسلامی (1401) و درخشان، قطب آبادی و نجار پوریان (1400) همسو است. همچنین سرزندگی تحصیلی بر پیشرفت تحصیلی اثر مستقیم و معناداری دار داین فرضیه نیز تایید می‌گردد. لذا این یافته با نتایج پژوهش‌های عینی، نریمانی و بشر پور (1398)، بهادری، چراغ پور و پایان (1398) و شفیعی، روانان (1399) همسو و هماهنگ است.

در تبیین می‌توان چنین استدلال کرد دانش‌آموزان با خودپنداره بالا تلاش خود را به عنوان شاخص پیشرفت تحصیلی مثبت و تلاش کم خود را به عنوان پیشرفت تحصیلی پایین درک می‌کنند. پیشرفت تحصیلی بالا منجر به خودپنداره تحصیلی بالا و داشتن خودپنداره مثبت می‌شود. این امر باعث می‌شود دانش‌آموزان این باور را داشته باشند که احساس بهتری نسبت به خود و توانایی‌های خود برای رویارویی با وظایف، چالش‌ها و تهدیدات در محیط مدرسه دارند و می‌توانند با این چالش‌ها و تهدیدها سازگار شوند و سرزندگی تحصیلی بالایی را تجربه کنند و از سوی دیگر سرزندگی تحصیلی نیز منجر به رشد احساسات و هیجانات و باورهای مثبت درباره‌ی قابلیت دانش‌آموزان درباره‌ی مدرسه یا همان خودپنداره‌ی تحصیلی می‌شود. بنابراین خودپنداره تحصیلی می‌تواند با تاثیر بر سرزندگی تحصیلی سبب افزایش تاثیر این متغیر بر پیشرفت تحصیلی شود. از سوی دیگر دانش‌آموزانی که از توانایی سرزندگی بالاتری برخوردارند، صرف‌نظر از چگونگی نحوه ارائه مطالب، مشکلات و چالش‌های تحصیلی را با موفقیت سپری کرده و به پیشرفت تحصیلی بالاتری دست می‌یابند و دانش‌آموزان از درگیر شدن در فعالیت‌های یادگیری لذت بیشتری می‌برند افراد دارای سرزندگی تحصیلی نه تنها احساس خستگی و ناامیدی نمی‌کنند، بلکه همواره احساس افزایش نیرو و

انرژی میکنند و چنین افرادی با افزایش تلاش و پشتکار زمینه موفقیت تحصیلی خود را فراهم می‌آورند.

نتیجه دیگر از یافته‌های پژوهش حاکی از آن بود اشتیاق به مدرسه بر خودپنداره تحصیلی دانش‌آموزان اثر مستقیم و معناداری دارد. نتایج پژوهش‌های ابهری، محمدی (۱۴۰۰) و ملکیان، پالی (۱۴۰۱) همسویی دارد. اشتیاق به مدرسه بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان اثر مستقیم و معناداری دارد. و یافته‌های پژوهش حسینمردی و همکاران (۱۴۰۰)، شهرکی و همکاران (۱۴۰۱) و احمدیان و همکاران (۱۴۰۲) با نتایج یافته‌های پژوهش حاضر همسو بود. لذا فرضیه‌های پژوهش تایید می‌گردد. در تبیین می‌توان گفت افرادی که در انجام کارهای تحصیلی خود را مطمئن‌تر و توانمندتر می‌دانند، در مقایسه با دیگران خودپنداره تحصیلی قدرتمندی را پرورش می‌دهند و بالطبع چنین خودپنداره‌هایی موجب رشد و پیشرفت تحصیلی فرد می‌شود. موفقیت‌های بیشتر به مرور این احساس را در دانش‌آموز ایجاد می‌کند که مدرسه مکان مناسبی برای پیشرفت اوست؛ پس به ماندن در مدرسه و انجام فعالیت‌های تحصیلی و مشارکت در امور مدرسه تمایل و اشتیاق پیدا می‌کند. بنابراین خودپنداره تحصیلی می‌تواند با تأثیر بر هر کدام از مولفه‌های اشتیاق به مدرسه سبب افزایش تأثیر این متغیر بر پیشرفت تحصیلی شود. دوره ابتدایی یکی از دوره‌های بسیار مهم در دوران تحصیلی دانش‌آموزان به حساب می‌آید، زیرا در شرایطی از زندگی آموزشی قرار دارند که پایه‌های ترقی و رشد در مراحل بعدی را پایه‌ریزی می‌نمایند. بنابراین توجه به اشتیاق به مدرسه در امور تحصیلی می‌تواند تأثیر روانی مناسبی بر عملکرد و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان داشته باشد. وجود رابطه معنی‌دار بین ابعاد متغیرها نشان از مهم بودن توجه به عوامل روانی و تأثیر آن بر پیشرفت تحصیلی در بین دانش‌آموزان می‌باشد. اشتیاق به مدرسه یکی از عوامل اصلی است که تأثیر مستقیم و غیرمستقیم بر موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان دارد. اشتیاق به مدرسه بر احساسات مثبت دانش‌آموزان نسبت به مدرسه تأثیر می‌گذارد و نقش عمده‌ای در پیشرفت و ارتقاء تحصیلی دانش‌آموزان دارد. همچنین تعهد دانش‌آموز را نسبت به اهداف آموزشی و درگیری دانش‌آموز با تکالیف مربوطه را بیشتر می‌کند اگر یادگیرندگان هر چه بیشتر درگیر یادگیری و تکلیف‌یادگیری بشوند، می‌توان به دستیابی به اهداف آموزشی و یادگیری و نهایتاً پیشرفت تحصیلی اهتمام داشت.

دیگر یافته‌های پژوهش نشان داد احساس تعلق به مدرسه بر خودپنداره تحصیلی دانش‌آموزان اثر مستقیم و معناداری دارد. نتایج پژوهش امید کرکانی، عصاره (۱۳۹۶) با یافته‌های پژوهش همسو بود. احساس تعلق به مدرسه بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان اثر مستقیم و معناداری دارد. یافته‌های پژوهش سلیمان پور عمران و همکاران (۱۳۹۸) قربان شیرودی، و همکاران (۱۳۹۹) و آلن و همکاران (۲۰۲۲) با یافته‌های پژوهش مغایر اما با نتیجه مطالعه یزدان پورو همکاران (۱۳۹۸) همسو و هماهنگ است. لذا فرضیه‌های پژوهش تایید نمی‌گردد. برای تبیین می‌توان گفت دانش‌آموزان با خودپنداره تحصیلی بالا احساس مثبت نسبت به مدرسه دارند و همچنین مشارکت بیشتری در اجتماع و مدرسه دارند و همین امر سبب پیشرفت و موفقیت آنها در مدرسه می‌شود و از ترک تحصیل و گرایش به رفتارهای غیر قانونی

جولوگیری می‌کند و در نتیجه انحرافات رفتاری کمتری در این سنین رخ می‌دهد. احساس تعلق به مدرسه و حس عضوی از مدرسه بودن سبب افزایش موفقیت در مدرسه و همچنین جولوگیری از ترک تحصیل آنها می‌شود. دانش‌آموزانی که از حضور در مدرسه لذت برده و در مدرسه خود را دارای نقش بدانند رسیدن به اهداف مدرسه برایشان مهم و ضروری می‌شود و برای رسیدن به آن از تلاشی کوتاهی نخواهند کرد و همین امر موجب افزایش موفقیت تحصیلی در آنها می‌شود.

از سوی دیگر در تبیین عدم همسویی نتایج فرضیه‌های پژوهش با مطالعه‌های پیشین؛ می‌توان گفت نتایج پژوهش حاضر نشان داد احساس تعلق به مدرسه سبب بهبود پیشرفت تحصیلی و خودپنداره تحصیلی دانش‌آموزان دوره دوم ابتدایی نمی‌گردد. احساس تعلق به مدرسه اگرچه نقش مهمی در برخی ابعاد تحصیلی دانش‌آموزان دارد اما در میان دانش‌آموزان گروه نمونه نتوانسته سبب بهبود پیشرفت تحصیلی آنان گردد. این مسأله نشان دهنده این مهم بود که احساس تعلق به مدرسه دارای ویژگی‌های انگیزشی مناسب در میان دانش‌آموزان جهت بهبود موفقیت تحصیلی آنان نیست. همچنین یکی از دلایل احتمالی مغایرت نتایج حاصل از فرضیه پژوهش حاضر با نتایج پژوهش‌های پیشین می‌تواند، بی‌حصولگی و عدم همکاری دانش‌آموزان در تکمیل پرسشنامه احساس تعلق به مدرسه، مکان و زمان نامناسب و ناقص بودن پرسشنامه‌ها با وجود بیان اهمیت پژوهش برای دانش‌آموزان باشد. یافته‌های پژوهش حاکی از آن بود خودپنداره تحصیلی بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان اثر مستقیم و معناداری دارد. نتایج پژوهش پورنقاش تهرانی و همکاران (۱۳۹۶) و داداری گشتی (۱۳۹۶) و اجلی، پیرزاد (۱۴۰۰)، زهاری و فین (۲۰۱۷) با نتایج یافته‌های پژوهش حاضر، همسو بود به عبارت دیگر خودپنداره تحصیلی بر پیشرفت تحصیلی تأثیر دارد اما با نتایج مطالعه توحیدی و خضری مقدم (۱۳۹۷) مغایرت دارد. لذا فرضیه پژوهش تایید می‌گردد. خودپنداره تحصیلی ارزیابی از توانایی‌های تحصیلی خود است که نقش مهمی در فهم یادگیری دارد. بی‌تردید بسیاری از موفقیت‌ها از جمله موفقیت تحصیلی تا حدود زیادی متأثر از خودپنداره افراد است. مساله خود ارزشمندی می‌تواند بر سازگاری تحصیلی و به مراتب موفقیت تحصیلی تأثیرگذار باشد. تجربه موفقیت باعث ایجاد خودپنداره مثبت در دانش‌آموزان می‌شود و شکست‌های پی در پی این تصور را در وی ایجاد می‌کند که بی‌ارزش‌تر، ناتوان‌تر و بی‌کفایت‌تر از همکلاسی‌های خود است که این امر باعث ایجاد خودپنداره منفی در دانش‌آموز می‌شود بر این اساس زمانی که دانش‌آموز در یک تکلیف‌یادگیری موفقیت‌های پی در پی به دست می‌آورد یک خودپنداره مثبت را شکل می‌دهد که به احساس شایستگی در او منتهی می‌شود. دیگر یافته‌ها نشان داد سرزندگی تحصیلی، اشتیاق به مدرسه و احساس تعلق به مدرسه با واسطه خودپنداره تحصیلی بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان اثر غیر مستقیم و معنادار دارد. در تبیین این یافته‌ها می‌توان گفت که اثر متغیرهای مرتبط با حوزه تحصیلی بر پیشرفت و موفقیت تحصیلی با واسطه‌های بازنمایی‌های ذهنی فرد از توانایی‌های تحصیلی خود، احساس خود ارزشمندی و تصورات مثبت و منفی، مقابله با چالش‌ها و موانع تحصیلی، احساس و تعلق نسبت به مدرسه و اشتیاق به امور تحصیلی انجام

می‌گیرد. و از آنجایی که خودپنداره تحصیلی دارای چنین ویژگی‌های انگیزشی و رفتاری است لذا می‌تواند میانجی مناسبی باشد و موجب بالا رفتن پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان گردد. از محدودیت‌های پژوهش حاضر می‌توان به محدود شدن گروه نمونه به یک جنسیت و جامعه نمونه به دانش‌آموزان دوره دوم ابتدایی در یک منطقه از شهر تهران اشاره نمود که باید در تعمیم نتایج احتیاط کرد. لذا انجام پژوهش بر روی دانش‌آموزان پسر یا سایر مقاطع تحصیلی می‌تواند کمک کننده باشد همچنین عدم وجود ابزارهای استاندارد شده و بومی، تهیه ابزارهای سنجش بومی برای سنجش احساس تعلق، اشتیاق به مدرسه و احساس تعلق به مدرسه و خود پنداره تحصیلی در همه مقاطع در پژوهش‌های آتی خالی از فایده نخواهد بود. یکی از پیشنهادها پژوهشی بررسی سایر متغیرهای مرتبط در حوزه تحصیلی با پیشرفت تحصیلی همانند امید به تحصیلی، تاب آوری تحصیلی و... همچنین با توجه به مدل ارائه شده در پژوهش حاضر استفاده از رویکرد یادگیری مشارکتی و کار درگروه‌های کوچک توسط معلمان به صورت کاربردی پیشنهاد می‌شود، مشارکت دانش‌آموزان در فرایند تصمیم‌گیری در مدرسه باعث افزایش اشتیاق به مدرسه و احساس تعلق به مدرسه، سرزندگی تحصیلی و خود پنداره تحصیلی در دانش‌آموزان می‌شود.

تشکر و قدردانی

نویسندگان مقاله حاضر بر خود لازم می‌دانند از تمامی کادر مدرسه به ویژه دانش‌آموزان دختر شرکت کننده در پژوهش که زمینه انجام پژوهش را فراهم آوردند، تشکر و قدردانی نمایند.

منابع

ابهری، سررگل؛ محمدی، زرگار (۱۴۰۰). نقش میانجی خود پنداره تحصیلی در رابطه آموزش ترغیبی و اشتیاق به مدرسه دانش‌آموزان پایه ششم ابتدایی. *پژوهشنامه تربیتی*. ۶۸، ۸۲-۶۱.

ابوطالبی، حمید (۱۳۹۹). تاثیر اشتیاق تحصیلی و جدیت تحصیلی در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر دوره ابتدایی منطقه ۷ شهر کرج. مدیریت و چشم‌انداز آموزش. ۲ (۶)، ۱۲۱-۱۳۴.

اجلی، لیلا؛ پیرزاد، شهین (۱۴۰۰). بررسی رابطه بین خودپنداره تحصیلی با انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان مقطع ابتدایی شهر زنجان، در مجموعه مقالات دومین همایش ملی مدرسه، اردبیل، تیر ۱۴۰۰، دانشگاه محقق اردبیلی.

احمدیان، حدیث؛ جهانی، محمد؛ حیدری ظاهروند، اسلام و جوادی، محمدجواد (۱۴۰۲). پیش بینی پیشرفت تحصیلی بر اساس اشتیاق به مدرسه در دانش‌آموزان، در مجموعه مقالات شانزدهمین همایش ملی علمی پژوهشی روانشناسی و علوم تربیتی، موسسه پژوهشی رهجویان پایا شهر اترک و مجله علمی تخصصی پایا شهر، شیروان، تیر ۱۴۰۲.

افشاری زاده، سید احسان؛ کارشکی، حسین و ناصریان، حمید (۱۳۹۲). بررسی ویژگی‌های روان سنجی پرسشنامه خودپنداره تحصیلی دانش‌آموزان دبستانی شهر تهران. *روشها و مدل‌های روان شناختی*. ۳ (۱۱)، ۵۳-۶۶.

امیدی کرکانی، مهسا؛ عصاره، علیرضا (۱۳۹۶). مدل یابی تاثیر سبک‌های هویت بر احساس تعلق به مدرسه با میانجیگری خودپنداره تحصیلی در دانش‌آموزان دختر. *خانواده و پژوهش*. ۱۳۶، ۳۷-۱۱۹.

بابایی، لیلا؛ علیزاده، نادى و بابایی، اشرف السادات (۱۴۰۰). مقایسه اشتیاق تحصیلی، نگرش به مدرسه و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در مدارس هوشمند و مدارس عادی، ششمین کنفرانس ملی رویکردهای نوین در آموزش و پژوهش، مازندران شهر محمودآباد، آذر ۱۴۰۰.

بهداری جهرمی، ثمینه؛ چراغپور، روح اله و پایان، سهیلا (۱۳۹۸). پیش بینی عملکرد تحصیلی بر اساس سرزندگی تحصیلی، انگیزش پیشرفت و خوشبینی تحصیلی در دانش‌آموزان. *پژوهشنامه تربیتی*. ۱۴ (۶۰)، ۳۴-۱۹.

پهلوانی، زهره؛ جوکار، بهرام (۱۴۰۱). رابطه ذهن آگاهی با شادکامی و پیشرفت تحصیلی: نقش واسطه‌ای سرزندگی تحصیلی. *پژوهش در یادگیری آموزشگاهی و مجازی*. ۱۰ (۳)، ۷۵-۹۰.

پورنقاش تهرانی، سیدسعید؛ فدوی اردکانی، الهام و نصری تاج آبادی، مریم (۱۳۹۶). پیش بینی عملکرد تحصیلی برحسب خودپنداره، عزت نفس و خودکنترلی در دانش‌آموزان ابتدایی. *رویش روان شناسی*. ۶ (۲)، ۷۹-۱۰۲.

پورپاریزی، معصومه؛ توحیدی، افسانه و خضری مقدم، انوشیروان (۱۳۹۷). تأثیر ذهن آگاهی بر پیشرفت تحصیلی و سازگاری تحصیلی: نقش واسطه‌ای خودپنداره تحصیلی. *روانشناسی مثبت*. ۳ (۳)، ۲۹-۴۳.

حسینمردی، علی اصغر؛ قربان شیروودی، شهره؛ زربخش بحری، محمد رضا و تیزدست، طاهر (۱۴۰۰). رابطه اشتیاق تحصیلی، اشتیاق به مدرسه و احساس تعلق به مدرسه با پیشرفت تحصیلی با واسطه انگیزش پیشرفت تحصیلی در دانش‌آموزان پسر. *جامعه‌شناسی آموزش و پرورش*. ۱۴ (۲)، ۱۷۸-۱۸۸.

داداری گشتی، کبرا (۱۳۹۶). رابطه بین سازگاری روانی و حمایت اجتماعی با خودپنداره تحصیلی و پیشرفت تحصیلی در دانش‌آموزان دختر هنرستان‌های شهر رشت. *مطالعات روانشناسی و علوم تربیتی (موسسه آموزش عالی نگاره)*. ۱۷ (۱۲)، ۳۵۱-۳۴۰.

درخشان، معراج؛ یوسفی قطب آبادی، سلمان و نجارپوریان، علی (۱۴۰۰). رابطه جو عاطفی خانواده و سرزندگی تحصیلی با توجه به نقش واسطه‌گری خودپنداره تحصیلی: مدل‌سازی معادله ساختاری. *پژوهشنامه تربیتی*. ۶۶، ۶۵-۳۷.

دهقانی زاده، محمد حسین؛ حسین چاری، مسعود (۱۳۹۱). سرزندگی تحصیلی و ادراک از الگوی ارتباطی خانواده؛ نقش واسطه‌ای خودکارآمدی. *مطالعات آموزش و یادگیری*. ۴ (۲)، ۴۷-۲۱.

رضایی، فرشته (۱۴۰۲). بررسی رابطه خلاقیت هیجانی با احساس تعلق به مدرسه و سرزندگی تحصیلی در میان دانش‌آموزان دختر اول متوسطه شهر جهرم. *روانشناسی و علوم رفتاری/یران*. ۳۳، ۳۷-۲۳.

زاهد، عادل؛ کریمی یوسفی، سیده هاید و معینی کیا، مهدی (۱۳۹۲). ویژگی‌های روانسنجی مقیاس اشتیاق به مدرسه، *مطالعات آموزشی و آموزشگاهی*. ۲ (۷)، ۵۵-۷۰.

سلیمان پور عمران، محبوبه؛ اسماعیلی شاد، بهرنگ؛ مرتضوی کیاسری، فاطمه و علی آبادی، مهدی (۱۳۹۸). رابطه فرهنگ مدرسه و احساس تعلق به مدرسه با نقش میانجی موفقیت تحصیلی در دانش‌آموزان. *نشریه رهبری و مدیریت آموزشی*. ۱۳ (۳)، ۱۶۶-۱۵۳.

شفیعی، صابر، روانان، مجتبی (۱۳۹۹). نقش سرزندگی تحصیلی در عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان. *پژوهش و مطالعات اسلامی*. ۲ (۱۲)، ۸۳-۷۰.

شهرکی، طاهره؛ ریگی نژاد، مهین؛ هراتی دوم، سمیرا و فقیری، مهین (۱۴۰۱). بررسی رابطه اشتیاق تحصیلی و مولفه‌های آن با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان متوسطه اول. *مجله پیشرفت‌های نوین در روانشناسی، علوم تربیتی و آموزش و پرورش*. ۵ (۵۱)، ۱۳۱-۱۰۲.

- Fredricks, J. A., Blumenfeld, P. C., & Paris, A. H. (2004). School engagement: potential of the Concept, state of the evidence. *Review of Educational Research*, 74(1), 59-109.
- Martin, A. J., Marsh, H. W. (2006). "Academic buoyancy and its psychological and educational correlates: A construct validity approach". *Psychology in the Schools*, 43(3), 267-282.
- Wang, M. T., Willett, J. B., & Eccles, J. S. (2011). The assessment of school engagement: Examining dimensionality and measurement invariance by gender and race/ethnicity. *Journal of School Psychology*. 49, 465-480.
- Whiting, E. F., Hinton, A. E., & Jensen, B. (2022). Loving lunch in junior high: Lunchtime Activities and a sense of belonging in school. *Journal of Community psychology*, page 1-20.
- Zahari, I. and Fin, L.S. (2017). A Priori Model of Self-Concept: The Effects of Students' Experiences in School. *British Journal of Arts and Social Sciences*. 12(I), 201-191
- شیخ الاسلامی، علی (۱۴۰۱). پیش بینی سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان بر اساس حمایت تحصیلی و خودپنداره ی تحصیلی. پژوهش در نظامهای آموزشی. ۱۶ (۵۷)، ۵۱-۶۱.
- عزیزیان کهن، نسرین؛ دهقانی، ماهرخ و مومنی فر، فهیمه (۱۴۰۰). تأثیر خودپنداره تحصیلی بر اشتیاق تحصیلی بانقش واسطه‌ای انگیزش مشارکت ورزشی در بین دانش‌آموزان. *روانشناسی مدرسه و آموزشگاه*. ۱۰(۱)، ۱۳۰-۱۲۱.
- عینی، ساناز؛ نریمانی، محمد و بشرپور، سجاد (۱۳۹۸). پیش بینی پیشرفت تحصیلی بر اساس سرزندگی تحصیلی و یادگیری خودراهبر دانش‌آموزان دختر. *راهبردهای شناختی در یادگیری*. ۷(۱۲)، ۳۳-۴۵.
- فتاحی، امید؛ جدیدی، هوشنگ؛ احمدیان، حمزه و مرادی، امید (۱۴۰۰). اثر بخشی بسته آموزشی تاب آوری تحصیلی، دلبستگی به مدرسه، خودپنداره تحصیلی و درگیری تحصیلی بر سازگاری تحصیلی. *روانشناسی تربیتی*. ۴۳، ۸۴-۶۳.
- قدس آنلاین (۱۴۰۱). دانش‌آموزان مبتلا به افت تحصیلی. کد خبر ۸۰۲۳۹۷. www.qudsonline.ir
- قربان شیروودی، شهره؛ زربخش بحری، محمدرضا؛ حسینمردی، علی اصغر و تیزدست، طاهر (۱۳۹۹). تدوین مدل ساختاری برای پیش بینی پیشرفت تحصیلی بر اساس اشتیاق تحصیلی، اشتیاق به مدرسه و احساس تعلق دانش‌آموزان به مدرسه با واسطه گری انگیزش پیشرفت تحصیلی. *سبک زندگی اسلامی با محوریت سلامت*. ۴ (۵)، ۱۳۶-۱۲۹.
- قمری، محمد (۱۴۰۱). پیش بینی سرزندگی تحصیلی و عملکرد تحصیلی دانشجویان بر اساس سبک زندگی اسلامی. *روانشناسی فرهنگی*. ۱۶(۱)، ۱۹۸-۱۷۹.
- مرادی، خدیجه؛ اسدزاده، حسن؛ کرمی، ابوالفضل و نجفی، محمود (۱۳۹۸). مدل یابی پیشرفت تحصیلی بر اساس هیجانهای تحصیلی و اشتیاق تحصیلی: نقش میانجی تحول مثبت نوجوانی. *روانشناسی تربیتی*. ۱۵ (۵۱)، ۱۷۳-۱۴۷.
- مکیان، راضیه السادات؛ کلانتر کوشه، سید محمد (۱۳۹۴). هنجاریابی پرسشنامه احساس تعلق به مدرسه و ارتباط آن با فرسودگی تحصیلی و انگیزش پیشرفت در میان دانش‌آموزان شهر تهران. اندازه گیری تربیتی. ۵(۲)، ۱۳۸-۱۱۹.
- ملکیان، نرجس؛ پالی، سمیرا (۱۴۰۱). رابطه جهت گیری هدف و خودپنداره تحصیلی با اشتیاق به مدرسه با نقش میانجی پایستگی تحصیلی دانش‌آموزان. *فصلنامه مدیریت و چشم انداز آموزش*. ۴(۱)، ۷۱-۵۳.
- یزدان پور، مهلا؛ برقی مقدم، جعفر و میرصمدی، حسام الدین (۱۳۹۸). ارتباط حس تعلق به مدرسه و موفقیت تحصیلی در دانش‌آموزان ورزشکار: بررسی نقش میانجی گری سرسختی تحصیلی. *روان شناسی ورزشی*. ۲۹، ۱۳۵-۱۲۳.
- Allen, K.A., Waters, L., Arsalan, G., & Prentice, M. (2022). Strength-based parenting and stress-Related growth in adolescents: exploring the role of positive reappraisal, school belonging, and Emotional processing during the pandemic. *Journal of Adolescence*. period 94, 176-190.
- Brew, C. Beatty, B. & Watt, A. (۲۰۰۴). Measuring students' sense of connectedness with School. Paper presented at the Australian association for Research in Education Annual Conference. Melbourne.
- Chen, Y. H., Thompson, M. S. (2004). Confirmatory Factor analysis of school self-concept Inventory. Collected in the database of education Resources information center.